

VAKIFLARIN DEĞİŞEN AİLE YAPISINA EĞİTİM VE KORUNMA AÇISINDAN KATKILARI

Şaban ERKİLET

I. KONU

Toplum aile ile başlar. 1994 yılı aile yılı olarak çeşitli yönlerden tartışılmış, inceleme ve araştırma sonuçları çeşitli bildirimlere konu olmuştur. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Vakıf Haftasını "Ailenin Eğitimi ve Korunmasında Vakıfların Rolü" konusunun incelenmesine, tartışılmasına ayırması bu konuda gerek "aile" yapısı ve gerekse "Vakıfların Hizmetleri" açısından önemli sonuçların ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Bu bilgilerin ışığı altında aşağıdaki bölümlerde ailenin yapısı, ailenin eğitimine katkıda bulunan kurum ve kuruluşların durumu kısa başlıklar altında incelenecek, takiben Ailenin eğitimi ve bu çalışmalara vakıfların katkıları eldeki bilgiler ışığı altında tartışılacaktır.

II. AİLE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Aile Nedir? Yapısı.

A. Ailenin Yapısı ve Özellikleri

1. Ailemiz:

İnsanın toplumsal çevresi aile ortamında başlar. En küçük toplum birimi olarak tanımlanan aile, temel birim özelliğini asırlar boyunca yitirmemiştir. Zaman içinde bazı değişimlere uğramıştır. İnsanın yapısı ve neslin devamı içgüdüleri ailenin doğumuna esas olmuştur. Neslin çoğalması insan oğluna bazı sorumluluklar yüklemiştir.

Ailenin temel öğeleri, karşı cinsten olan kişilerin biraraya gelerek, anlaşarak kurdukları ortaklığın adı "AİLE"dir. Bu ortaklıkta, fikir birliği, kutsallık, neslin devamı içgüdüleri, cinsellik, doğacak çocukların büyütülmesi, yetiştirilmesi, topluma, ailesine, kendisine yararlı olma gayreti vardır. Bu arada ailede mutluluk, acı ve tatlı, sevinçli günlerin birlikte yaşanacağı, birbirlerine destek vererek anne-baba dayanışmasının güzel örneklerini her zaman toplumda ve çevremizde görmek mümkündür (Ek: Tablo 1). İnsanların bir arada yaşayışlarının en belirgin ve açık örneği Aile kurumudur. Aile, kadın ve erkek olarak yaratılan insanın birleşerek kurdukları basit fakat kutsal nitelikler taşıyan bir kurumdur. Anayasa'nın "Aile Türk Toplumunun temelidir" kuralı da bunu açık bir şekilde ifade etmiştir. Türkiye'de 1990 yılında yapılan nüfus sayımının sonuçlarına göre 11 milyon aile tespit edilmiştir (Ek: Tablo 2).

2. Aile ve Çocuk:

Kadın ve erkek arasındaki birliğin oluşturduğu AİLE zaman içinde çocukların doğumu ile üç, dört beş'e ve zaman içinde de daha fazla sayılara yükselebilmektedir. Çocukluğun tarihi çok eskilere dayanır. Toplumlarda çocuğa verilen değerler zaman içinde değişmiş ve günümüze kadar önemini artırarak gelmiştir. Örneğin; eski çağlarda çocuğun yazgısı ananın yazgısına sıkı sıkı bağlı tutulmuş, toplumsal gelişmeler zaman içinde bu düşünceleri zayıflatmış ve terk edilmiştir.

Türk toplumunda çocuksuz aile düşünülemez. Evlilik, çoluk çocuk sahibi olmakla daha da güçlenir. Anne çocuğunu bol bol öper, koklar, kucağına alır, ninni söyler kendinden bir parçayı canından daha çok severek büyütür, topluma iyi insan olarak yetiştirir. Ailede gelir düzeyi ile çocuğun yetişmesi, büyütülmesi arasında sıkı sıkıya yakın ilişki bulunmaktadır. Ailede gelir düzeyi yükseldikçe, çocuğa, eğitimine yapılan yatırım ve harcamalarında artış olduğu her devirde görülmektedir. Kırsal alanlardaki ailelerde çocuğa yapılan harcamaların düşük seviyede olduğu görülmektedir. Ailede eğitim düzeyi yükseldikçe, ailede çocuk sayısının azaldığı, buna karşılık çocuk eğitimine yapılan harcamalarda artış olduğu görülmektedir. *Günümüzde*, özellik arzeden konu, *Ana-Baba-Çocuk* üçlüsünden oluşan *Ailenin Eğitimi* konusudur.

Ailede çocuğa verilen değer, ana ve babanın yaşlılığında bakım ihtiyacının karşılanması, aile soyunun devamının sağlanması gibi çeşitli nedenlere dayandırılabilir. Çocuğun aileye katkısı geçmiş dönemlerde ekonomik açıdan önemli bir olgu kabul edilmiş ise de, günümüzde bu duygu ve anlayış yavaş yavaş kaybolmaya, önemini yitirmeye başlamıştır (*Ek: Tablo 3, Tablo 82*).

B- Değişen Toplumda Aile

Aile türlerini toplumbilimciler ve sosyal araştırmacılar çeşitli yönlerden ele almışlar, incelemişler ve konu üzerinde çalışmışlardır. Bu tanımları özet halinde aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür.

1. Geleneksel Geniş Aile:

Bu aile türü, daha çok az gelişmiş ülkelerde ve toplumlarda yaygındır. Bu aile bir kaç kuşağın bir arada bulunduğu geniş bir aile tipini oluşturur. Genelde, aynı çatı veya dam altında yaşamını devam ettirir. Aile bireyleri arasında sıkı bir dayanışma mevcuttur. Ailenin kökeni toprağa bağlı olup, dinsel kurallar ve bütünlük babaları ailede ağır bir baskı unsurudur.

2. Çekirdek Aile:

Bu aile tipi birbiriyle kan ilişkisiyle bağlı ana-baba ve çocuklardan kurulu bir kurumdur. Sanayi devrimi, teknik gelişmeler, toprağa bağlı üretimin azalması, yeni şehirleşme türünün yaygınlaşması gibi çeşitli sebeplerle çekirdek aile türü oluşmuştur. Günümüzde ekonomik gelişmeler, sosyal değişimler, sanayi ve teknolojiye bağlı çalışma hayatı, aile tipinde de yeni kalıplar oluşmasına neden olmuştur. Ancak, çekirdek ailede ekonomik, sosyal ve politik gelişim içinde, pratik aile modeli olarak kendini göstermekte ise de kendi içinde huzursuzlukları toplayan, eğitim, toplumsal ve sosyolojik sorunları bulunmaktadır.

Batı toplumlarında ve ülkemizde ekonomik ve teknik gelişmeler, ailenin milli gelirden aldığı payın artması, ekonomik ve sosyal güncelerin yeterli bir seviyeye gelişmiş olmasına karşılık, ruhsal doyumsuzluklar, depresyonlar gibi çeşitli davranış bozukluklarının doğmasını önleyememiştir. Devletin ve toplumun ailedeki bu olumsuz gelişmeleri önleyici tedbirleri alması önde gelen kamu görevlerinden biri olmalıdır.

3. Geçiş Ailenin Yapısı:

Toplumlarda, toprağa bağlı üretimden sanayi üretimine doğru gelişme süreci büyüdükçe ve teknoloji-deki gelişmelere paralel olarak sanayileşmeye geçiş devam ettiği sürece toplumsal yapıda da gerekli değişim olgusu devam edecektir. Bu arada kişilere tanınan özgürlükler, yasaların tanıdığı hakların gelişmesi gibi çeşitli etkenler, kişileri *Geleneklerden* kopmaya zorlamıştır. Toprağa bağlı tarımsal üretimden yavaş yavaş sanayileşmeye, makina çağına, bu arada *Elektronik* çağa yaklaştıkça ve bu konulardaki gelişmelerin uygulamaya konmasına paralel olarak geleneksel aileden *Çekirdek* aileye geçişi de hızlandırmaktadır. Büyük aileden kopma, kırsal kesimlerden şehirlere yerleşme, çekirdek ailenin olgusunu artırdığı gibi, görenek ve inançlara bağlılığı da devam ettirmektedir. Bu tür değişim, mevcut toplumlara "Geçiş Toplumu", ailelere "*Geçiş Ailesi*" olarak adlandırılmaktadır.

Yukarıdaki kısa açıklamaların ışığı altında, ana ile babanın görevi yalnız çocuk dünyaya getirmek olmadığı açıkça görülmektedir. Çocukların içinde bulunduğu toplumda, insanlığa, ailesine faydalı olması için yetiştirilmesi, *eğitilmesi* de önemli bir sorun olarak aileyi ilgilendiren başlıca sorunlardan biridir. Çocukların topluma yararlı bir insan olarak yetiştirilmeleri ana ile babaya düşen asıl görevlerdendir. Bunun yanında toplumun, *Devlet*'in, kamu kurum ve kuruluşlarının ailenin ve çocukların eğitimi konusunda çeşitli görev ve sorumlulukları mevcuttur.

III- AİLENİN EĞİTİMİ VE SORUMLULUKLAR

A- Ailenin Görev ve Sorumlulukları

1. Ailenin Görevleri:

Aileyi oluşturan kadın-erkek (karı-koca) arasında aile birliğinin devamı için öncelikle samimi sevgi, saygı ve dayanışma olmalıdır. Aileyi oluşturan kadın, erkek birliği arasında ölünceye kadar *hayat arkadaşı*, iyimesut, kötü - kederli günlerde bir arada olmanın verdiği güçle her türlü kötü huylardan arınmış olarak gerekli özverinin gösterilmesi gerekir.

Aile bireyleri, aile kurumunun devamlılığı için, kadına ve erkeğe ait değerlere, eğitim değerlerine, komşuluk değerlerine, âdet ve törelere önem verecekler, bu değerleri koruyacaklardır.

Aile, çocukların sağlığına, bakımına ve eğitimine önem verip bu konularda kendilerini *hazırlıklı* tutacaklardır. Ailenin en kutsal ve birinci görevleri, insan yavrusu çocuğunu en iyi şekilde koruması, besleyip büyütmesi, onun ailenin ve *toplumun* ihtiyaçları doğrultusunda yetişmesini ve eğitilmesini sağlamaktır.

Ailenin diğer bir görevi, aile birliğinin devamını sağlamaktır. *Akrabalık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, sosyal çevre ilişkilerini* en iyi biçimde devam ettirmektir.

Aile toplumda vazifelerini kusursuz yapmaya, insanlarla karşılıklı ilişkilerinde uyumlu, anlayışlı olmaya, çocuklarıyla, komşularıyla iyi ilişkiler kurmaya, davranışlarını olumlu yönde tutmaya özen göstermelidir.

2. Ailenin Yetkileri:

Ailenin başkasına devredemeyeceği görevlerini yapabilmesi için, kendisine tanınmış yetkilerinin de bulunması gerekmektedir. Günümüzde Anayasa ve Kanunlarda, örf ve âdetlerle aileye birçok yetkiler tanınmıştır. Bu yetkilerin başında, babanın aileye ikametgah seçme yetkisi, evlilik birliğinin koca tarafından temsili (T.M.K.Md.152,154), karı ve kocanın birbirine sadakat ve müzaharetle mükellef olmaları, çocukların işe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmeleri, çocukların dini terbiyesinin ana ve babaya ait olması, ana ve babanın çocuklarını terbiye etme hakkına malik olmaları gibi çeşitli yetkileri bulunmaktadır. Bu yetkiler kullanılırken, onların bedeni, ruhi, zihni sağlıklarının titizlikle gözetilmesi gerekir. Günümüzde gelişen hukuk kuralları ve psiko-sosyal eğilimler gereği, ailenin bu yetkileri, zorlayıcı olmaktan çok yönlendirici, rehberlik niteliğinde kullanılmaktadır. Bu tarzda bir yetki kullanımı içinde de aile üyelerinin yeterli seviyede bir eğitim görmüş olmaları gerekmektedir.

B. Aile Eğitiminin Esasları ve Aile Eğitiminin Unsurları

1. Aile Eğitiminin Tanıtımı ve Aile Eğitimi Kavramı:

a) Evlilik öncesi eğitim

Aile, ana-baba ve çocuklardan oluşan, her toplumda âdet ve törelere, kanunlara göre değişen *akitle* (Sözleşme *nikah*) ile kurulan *sosyal* bir kurumdur. Aileyi temelde oluşturan (ana-baba) kadın-erkek birlikteliğinin devamı esastır. Bu devamlılıkta bir kesinti akdin bozulması esası bulunmamaktadır. Genel kural tarafları ölünceye kadar birlikte olmayı düzenleyen ve bunun gereklerini ihtimamla devam ettirme arzu ve isteğine bağlı kılan uzun ömürlü bir akittir. Aile düzeni olarak adlandırılan taraflar arasındaki ilişkilerin, karşılıklı anlayışın olumlu bir şekilde devamı tarafların üzerinde durdukları önemli konulardan birisidir.

Ailede tarafların karşılıklı anlayış ve fedakarlık içinde, sorumluluklar paylaşarak, güçlülere birlikte gögüs gererek katılmaları esastır. Taraflar hayatın çeşitli zamanı ve akışı içinde bu zorlukları ve doğan sorunları birlikte anlayış içinde karşılamamaları halinde, aile huzurunun bozulduğu, taraflar arasında çeşitli çatışmaların, tartışmaların, kopuklukların başladığı görülmektedir.

Aile hayatının sorumluluğu, mutluluk içinde, sarsıntısız ve çocukların geleceğe dönük plan ve programları, yetiştirilmeleri, hayata atılmalarını sağlayıcı çalışmalarla birlikte artmaktadır. Bütün bu sorumlulukların karşılanması, geleceğe yönelik aile planlarının uygulanması, çocukların yetiştirilmesinin başında AILENİN EĞİTİMİ sorununu ortaya çıkarmaktadır. Aile eğitimi, aile üyesi olacak kişileri, ailenin görev ve sorumluluklarına hazırlayıcı, bilinçlendirici, huzurlu bir aile ortamının şartlarını veren bir EĞİTİM şekli olarak tanımlamak mümkündür.

Aile eğitimi genel olarak iki bölümde incelemek gerekir. Bu eğitim kişilerin normal olarak genel "*öğretim ve eğitim*"lerinden farklıdır. Aile kuracak kişilerin öncelikle, normal eğitim kademelerinde *İlk-Orta-Lise-Yüksek öğrenim* kurumlarında belirli bir öğrenim programı içinde eğitilmeleri gerekmektedir. İlk, orta ve lise çağındaki gençlerin daha ilkokulda okuma yazmayı öğrendiği dönemde AILE YAPISI hakkında gerekli bilgilendirmeye başlanmalıdır. Kırsal kesimde ortaokul ve lise çağındaki gençlerin aile kurmaya aday oldukları bir gerçektir. Bu bakımdan aile eğitimi yönünden bu safhada gerekli öncelikli eğitim programları yapılmalı ve uygulamaya konmalıdır.

Aile eğitiminin temel konusu, aile üyesi olacaklara her yönüyle ailenin tanıtılmasıdır. Bu tanıtım sırasında en az aşağıdaki konular veya bunlara eklenecek diğer konular işlenmelidir.

- a- Aile kültürü,
- b- Aile içi ilişkiler,
- c- Aile kuruluşunda uyulacak kurallar, örf ve âdetleri,
- d- Ailenin ekonomik yapısı ve aile bütçesi,
- e- Aile büyüklüğü,

f- Ailenin sosyal yapısı,

g- Ailenin sosyal çevresi, akraba ve komşu ilişkileri,

h- Ailenin çalışma hayatındaki yeri ve sorunları, meslek seçme, mesleki eğitimin önemi,

ı- Aileye yönelik tehlikeler,

k- Genel ahlak kuralları, toplum kuralları, çevreye uyum kuralları.

Bu bölümdeki aile eğitimi, genel olarak *örgün ve yaygın eğitim* plan ve programları içinde yer almasını ve UYGULAMASINI kapsar. Bu eğitim aileye kurulmadan önce yapılan *hazırlayıcı-ön eğitimidir*. Bu eğitime katılan öğrenciler bir aile ortamının içinden gelmektedir. Bağlı olduğu aile ortamından aldığı *aile içi eğitim* ile okulda aldığı eğitimi gözlem yoluyla pekiştirecektir. Ailedeki eğitim ile *okul*'da alınan eğitim birbirlerinin boşluklarını, noksanlarını tamamlama olanağını sağlayacaktır. Bu tür bir eğitim ile, okul çağındaki öğrenciler çevrelerindeki, mutlu aileleri, tecrübeli aile üyelerini tanıma fırsatı bulur. Aile olup toplum düzeni, çocuğun çevresi, ailesi ve yukarıda sayılan konuların hiçbirinin yer almadığı ders olarak uygulanmaktadır.

Devletin eğitim ve öğretim programlarında, *Anayasa*'nın 41. maddesi ile "*Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ve uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar*" hükmüne dayanarak *aile eğitimi* konusunda, *aile planlamasında* gerekli tedbirleri almalıdır. Bu hüküm içinde *ailenin eğitimi* de yer almaktadır. Devlet bu konuda, toplum yaşamının temeli olan, ailenin refahını sağlayacak koruyacak tedbirleri alacaktır.

b) Kurulmuş ailede eğitim

Aile eğitimi, aile kurulmadan önce kurulma kararı verildiği dönemden itibaren, aile birliğinin sona ermesine kadar geçen süre içinde, aile üyelerinin, çocukların eğitimini kapsayan bir eğitim şeklidir. Yerine göre ANNE, yerine göre BABA veya aile mekanı içindeki anne-baba-çocuklardan oluşur. Bu eğitimin sorumluları aile üyeleridir.

Bu eğitim safhasında, aile üyelerinin geçmişteki eğitim durumları, yetiştikleri aile ortamı, çevre ve arkadaşlarının etkileri görülecektir. Aile eğitiminde, günümüzde görülen noksanlıkların başında "*paylaşmama*" veya "*paylaşmama*" şeklindeki tutum ve davranışlardan uzaklaşmak etkili rol oynamaktadır. Aile eğitime önem veren ve bu eğitimi kavramış toplumlarda aile yapısının *sağlam*, ilişkilerinin *güçlü*, dayanışma ve *paylaşma* duygusunun kuvvetli, sorunlarının az olduğu gözlenmektedir.

2- Aile Eğitiminden Beklenenler ve Eğitimin Hedefleri:

Aile eğitiminin hedefi, aile üyelerini aile içinde ve çevresinde, toplum içinde belirli sorumlulukları ve eylemleri, görevleri yerine getirme *alışkanlığını* vermektir. Bu alışkanlığın aile üyelerine (anne-baba çocuklar) verilebilmesi için aşağıda açıklanacak görevlerin yerine getirilmesi gerekir.

a) Eşlerin karşılıklı sorumlulukları ve ahlaki görevlerinin yerine getirilmesi

Aile eğitiminin temel amacı aile üyeleri (anne-baba-çocuklar) arasındaki karşılıklı vazifeleri, ahlaki görevlerin tanıtılması, enine boyuna bu görevlerin taraflara süreklilik kazandıracak alışkanlık haline getirilmesidir.

Karı koca arasında her şeyden önce, karşılıklı samimi sevgi olmalıdır. Aile üyelerinin kötü alışkanlıklardan sakınmaları, aile ihtiyaçlarının yerine getirilmesi, toplumda saygınlığı olan kişiliğe sahip olmalarını sağlamak eğitimin başlıca amacıdır.

b) Toplumsal görevlerin yerine getirilmesi

Kişiler ve aile bir toplum içinde bulunmaktadır. Teşkilatlanmış olan millet Devlet'i oluşturmaktadır. Kişilerin Devlet'e karşı görevleri vardır. Bu görevleri kursuz yerine getirmek toplumsal görevler arasında yer alır. Bu konuda Türkiye Cumhuriyeti *Anayasası*'nda, kişilerin siyasi hakları ve ödevleri, kamu hizmetlerine girme hakkı, vatan hizmeti (Askerlik) ödevi, vergi ödevi, gibi çeşitli ödevler yüklenmiştir. Ayrıca temel haklar ve ödevler konusunda herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu da vurgulanmıştır. Bu arada *aile* hayatını düzenleyen esaslar arasında özel hayatın *gizliliği*'ni sağlayan, herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu hususları da *Anayasanın* kapsamı içinde bulunmaktadır (*Anayasa Md.2*). Bu arada, kimsenin konutuna dokunulamıyacağı, Kanun'un açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça kimsenin konutuna girilemeyeceği esasları da düzenlenmiştir. Böylece, ailenin içinde bulunduğu konut güvence altına alınmıştır (*Anayasa Md.21*).

Aile üyeleri, toplumda bir çevre içinde yaşamaktadır. Bu çevrede komşular, arkadaşlar ve akrabalar ile yakın çalışma arkadaşları bulunmaktadır. Komşuların veya yakınların, tanıdıkların davetlerine katılmak, akra-

bal arasında ziyaretleri devam ettirmek, düğün, nişan, hastaları ziyaret, bayramlarda kutlamalara katılmak belli başlı toplumsal görevlerdendir.

Yukarıda Anayasa düzeni içinde kısaca değinilen; vergi ödemek, askerlik görevini severek ve içten gererek yerine getirmek, *Devlet* malını kullanma olanağının bulunması halinde de bu malın usulüne göre kullanmak, israf etmemek, hor kullanmamak toplumsal ödevlere kısa örneklerdir.

Toplum düzeninin sağlıklı ve sorunlardan uzaklaşabilmenin tek yolu *ailenin eğitimi* ve aydınlatılmasından geçer. Bu arada aile üyelerine, kişilerin hayat hakkına saygı, hürriyetlere saygı, vicdani kanaat ve düşüncelere saygı, namus ve haysiyete, kişilik haklarına saygı ile toplumdaki mülkiyet ve çalışma haklarına saygı ve sevginin temel öğelerinin yapısı öğretilmelidir.

c) Toplumsal kurallara, kanun ve diğer sınırlayıcı kurallara uyma sorumluluğunun kişilere verilmesi

Toplumda kişiler, modern ve görevleri Anayasa ile belirlenmiş Devlet sistemi içinde yaşarlar. Kişilerin toplumdaki kopması, tek başına sadece kendisinin bulunacağı bir ortamda yaşama özgürlüğünü bulma olanağı hemen hemen günümüz toplum hayatında bulunmamaktadır. Kişilerin aile üyeleri, bunların çocukları, kendilerini toplum içinde belirli kurallara, örf ve âdetlerin belirlediği yaşama düzenine, kanunların koyduğu esaslara uymak zorundadırlar.

Aile eğitiminin esas noktalarından biri de aile üyelerinin aile içinde kendilerini eğitmeleridir. Aile eğitimi almış bir aile bu eğitimin gereklerini de çocuklarına, yakınlarına, akrabalarına ve yakın çevrelerine de ulaştıracaklardır.

Bir millet, vatani, dini, dili, tarihi, kültürü, gelenek ve göreneklerine bağlılığı ile milletler topluluğu içinde yaşama ve var olma gücünü kazanır. Bu özellikler, aynı zamanda bir toplumu millet yapar. Toplumlar, ailenin ve çocuğun eğitimi önem taşımaktadır. Aile eğitilmiş ise onların çocukları da anne-babanın etkisi altında kalacak gerekli eğitimi aile içinden alacaklardır. Çocuklara yetişme çağında istedikleri şekli verenler, ana-babaları, yaşadığı çevre, eğitim ve öğretim kurumlarıdır. Aile eğitiminin usul ve esaslarının ana başlıkları aşağıda kısaca özetlenebilir. Bunlar daha da genişletilebilir. Bu konular tamamen eğitimcilerin, toplum bilimcilerin, sosyologların asli görevleridir.

aa- Çocuklara sorumluluk verilmeli, sorumluluklar tanıtılmalıdır.

Aile üyelerine, çocuklara kanunlarla konulan kurallara uyma sorumluluğu verilmelidir. Bu sorumluluklar toplum düzeninin bir sonucudur. Mala, eşyaya, mülkiyet hakkına saygı, hürriyetlere saygı, düşünce ve ilmi kanatlara saygı ve bunların sonuçlarına katlanma kuralları öğretilmelidir.

bb- Askerlik ve vergi ödevlerinin önemi öğretilmelidir.

Vatandaşlık ödevleri arasında yer alan askerlik ve vergi ödevinin önemi, kutsallığı, toplum hayatındaki önemi öğretilmelidir. Bu öğretilen örnekler verilmeli, bu ödevlere uymamanın sonuçlarının neler olduğu, ahlaki ve insanlık görevi olduğu vurgulanmalıdır.

cc- Çevrenin tanıtımı, korunması, temizliğine ilişkin temel eğitim bilgilerinin esasları öğretilmelidir.

Aile eğitiminde kişinin çevresi ile yakın ilişkisi günümüz toplumlarında başlıca sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Sanayinin ve teknolojinin geliştiği günümüzde çevrenin, denizlerin, akarsuların tabiatın kirlenmesi ve bu kirlenmeye karşı alınacak tedbirlerin başında kişinin eğitimi önem kazanmaktadır. Ailenin yaşadığı konuttan on adım sonra ana-baba -çocuk kendisini çevre içinde bulur. Çevrenin temiz tutulması çocuğa küçük yaşta ana-baba ve okul tarafından öğretilmelidir.

Çevre içinde yaşayan aile üyelerine Radyo, TV ve yazılı basın yoluyla çevre temizliğinin esasları öğretilmelidir. Bu temizliğin önemi örneklerle tanıtılmalıdır. Aile üyelerine, çocuklara cadde, sokak, meydan, sinema, tiyatro gibi umuma açık yerlerde, bayramlarda ve şenliklerde hareket kuralları öğretilmelidir.

dd- Güzel ahlaklı, güzel huylu insan olmanı temel öğeleri öğretilmelidir.

Aile eğitiminde anne-babaya, çocuklara, aile kuracak adaylara, evlilik birliğinin kurulmasından önce eğitim kurumlarında öğrendikleri ve edindikleri alışkanlıkları pekiştirmek ve geliştirmek üzere, güzel ahlak, ve güzel huylar kazandırmak gerekir. Güzel huy, güzel ahlakın kazanılması için bazı kural ve kuramlara sahip olmak gerekir. Bu alışkanlıklar aile içinde anne-baba tarafından küçük yaşta çocuğa öğretilecek, doğru hareketler çocukta alışkanlık haline gelmesine çalışılacaktır.

aa- İtaat sahibi olmak.

Toplum hayatında insanların itaat sahibi olması: bir amirin veya kişiden yaş ve tecrübe, deneyim bakımından büyük olanların verdiği emir, talimat, nasihatları dinlemek ve bunlara uymaktır. Kişilerin Devletin Kanunlarına, koyduğu kurullarına uymak, itaat etmek esas görevlerindedir. Ahlakla, Kanuna ve adaba aykırı emirler, talimatlar dinlenmez ve yerine getirilmez. Bu noktada karşı fikri beyan etme konusu gündeme gelir. Aile bireylerini çocuklara itaata uymaları alışkanlığı verilmelidir.

bb- Güvenilir kişi olmak.

İtimat; güvenmek, emniyet etmek, bir şeye kalben güvenmek, dayanmak demektir. Halkın, toplumun, öğretmenin, alışveriş yapılan tüccar ve esnafın, iş sahibinin, işverenin, amirin itimatını, güvenini kazanmak, güvenilir kişi olmak başarılı bir insan meziyetidir.

Toplumda, ailede, aile çevresinde itimada şayan-güvenilir bir kişi olarak bilinmek, büyük bir itibar ve hürmet ve saygınlık kaynağıdır. Bu kişiler de, özellikle; yalancılık, aldatma, ihanet, kandırma, hilekarlık, haksızlık, menfaat düşkünlüğü gibi kötü huylardan uzak dururlar. Bu kişiler kötü huyların karşıtı olan; doğruluk, dürüstlük, hakseverlik, yardımseverlik gibi yüksek vasıflara da sahip olurlar.

cc- Tasarruf Sahibi Olmak.

Toplumda kişiler arasında tutumlu olmak, tasarruflu olmak; tutumlu hareket etmek, gereğinden az ve çok harcamaktan, kullanmaktan, tüketmekten kaçınmak, orta yoldan yürümek, aşırı israfı, harcamaya, tüketime meydan vermemektir. İsrafın lügat anlamı, "gereksiz yere harcamaya" şeklinde tanımlanmaktadır. Bir anlamda, har vurup harman savurma şeklinde ifade edilmektedir. İnsanların tutumlu olmaları, elde ettikleri gelirlerinin artmasına neden olur. İktisadın karşıtı, israftır. İktisatlı olmak, tutumlu olmak cimrilik değildir.

İktisat, sadece yemede, içmede, para harcamada, eşyanın kullanımında olmaz. Günümüzde, evimizdeki, okulumuzdaki, çalıştığımız işyerimizdeki suyun fazla harcanmaması, elektrik lambalarının boş yere yakılmaması gibi çeşitli konularda iktisada alışmak, israftan kaçınmak gerekir. Bu konularda aileler, çocuklar, yetişkinlere alışkanlık haline getirecek şekilde yönlendirilmelidir.

dd- Hakkına Razı Olma- Hukuka Saygılı Olma.

Kişilere kanaat sahibi olma alışkanlığı verilmelidir. Kanaatın lügat anlamı; kismete razı olma, bir şeyi yeter görüp hakkından fazlasını istememe halidir. Kişinin ihtiyaçlarında ölçülü hareket etmesi demektir. Kanaatın karşıtı israf ve hırstır. Aileyi oluşturan kişiler, karı-koca-çocuklar kendi olanakları, çalışmaları, çaba ve gayretleri sonunda elde ettikleri mevcutları ile yetinmeleri gerekecektir. Ancak, bu tür kanaatkar olmak, büyümek, daha iyiye, daha büyüğe gitmeye engel değildir. Aile daha çok kazanma, hakka ve hukuka uygun gelir elde etme peşinde koşmaya, gayret göstermeye engel değildir. Kanaat sahibi olayı "*bu bana yeter, çalışmama gerek yok*" şeklinde anlamamak gerekir. Aile, daha çok kazanma, daha ilerilere yükselme, daha iyi ve sağlıklı bir hayatın temeli için çocuklarını yetiştireceklerdir. Kanaat, elde mevcut olanı yeterli sayarak, çalışmaya terk etme halinde sonuç tembellek ve miskinliktir. Kanaat kişinin gönlü ve düşünce zenginliğidir, göz ve gönlü tokluğudur. Kişi çevresinden, başkalarından gönlü tok olacak, hazinesine malikmiş gibi müreffeh ve şerefli bir yaşantısını sürdürecektir.

ee- Arkadaş edinmek, dost edinmek, sosyal çevre ile uyum içinde olmak.

Aile eğitiminde, kişilere, ahlak ve yaşam biçimi bakımından münasib, uygun kişilerle görüşmek, konuşmak, insanlarla iyi geçinmek alışkanlığını vermektedir. İnsan toplu halde yaşadığına göre daima birbirlerine muhtaçtır. Kişiler birbirleriyle görüşmek, konuşmak, iyi geçinmek zorundadırlar. Toplumda kişilerin "ülfet sahibi olmaları"nın başlıca sebepleri, din, akrabalık, sevgi, sadakat, ve dostluk gibi hususlardır. Ülfetin karşıtı, köşeye çekilip kendi başına yaşamak, herkesten, toplumdan uzak kalmak demektir. Bunun adı "inziva"dır. Güzel ahlak sahibi kişi, insanlarla iyi geçinir, samimi dostluklar kurar. Böylece çevresinin sevgisini ve güvenini kazanır.

ff- Aile bireyleri kendine güvenmeli, gerçeklik ilkesine bağlı olmalıdır.

Aile eğitiminde, karı-koca ve çocuklara kendilerine güvenme, itimat etme konularında alışkanlıklar verilmelidir. Bilindiği gibi "*Emniyet*" bir şeye itimat etmek anlamına geldiği gibi, kendisine itimat edilmek güvenilmek anlamına da gelmektedir. İnsanların sırlarını ve emanet bıraktıkları mallarını, eşyalarını saklamak da bir emniyet halidir. Kişinin emniyetli olma vasfı doğruluğun bir sonucudur. Doğru olan kişi güvenilir kişidir. Emniyetin karşıtı, hiyanettir. İtimat ve güven duygusunun kötüye kullanmak, kendisine teslim edilen mal veya eşyayı veya söylediği bir sözü inkar etmek, korumamak demektir.

gg- Adaletli, hukuka uygun hareket etmenin kuralları tanıtılmalıdır.

Güzel ahlak sahibi olmanın bir unsuru da "*insafli*" olmaktır. İnsafli olmak; adalet ve hukuka, insan vijdanına uygun hareket etmek ve gerçekleri açıklamaktan kaçınmamaktır. İnsafli olmak, ciddi ve seciyeli bir insanın ayrılmaz vasfıdır. Aile üyelerine, aile içinde veya toplumda insafli-adaletli ve hak ve hukuka, kişi vijdanına uygun hareket etme alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Aile eğitiminde iyi ahlaklı, güzel ahlaklı, sevilen ve güvenilir kişi olmanın diğer vasıfları arasında; alçak gönüllü olma, sebat sahibi olma, sabır ve affedici, hoşgörülü kişi olma vasıflarında bulunması gerekir.

3- Aile Eğitimine Esas Alınacak Konular:

Toplumun oluşturan kişilerin mutlu ve başarılı olmaları, onların dengeli ve uyumlu bir eğitimden geçmelerine bağlıdır. Toplumun oluşturan kişilerin sorumluluk içinde hedefledikleri amaçlarına ulaşmaları, genel eği-

tim ve öğretim yanında aile eğitiminin olumlu sonuçlarına bağlıdır. Aile eğitiminin sağlıklı ve istenilen seviyeye ulaşması ve düşünülen hedeflerin gerçekleşmesi için aşağıdaki konular veya tespit edilecek diğer konularda kişiler eğitilmeli ve bilgilendirilmelidir.

a) Ailede İnsan İlişkileri Eğitimi:

Yukarıdaki bölümlerde kısaca açıklandığı gibi, toplum içindeki aile unsurlarının (anne-baba-çocuklar) diğer insanlarla olan ilişkilerini tanıtmaktır. Aileyi oluşturan kişilerin çevresi ile uyum içinde olması esastır. Evde, sokakta, işyerinde, otobüste, okulda, tiyatro ve sinemada sağlıklı bir davranış biçim eğitimin başlıca amacıdır.

b) Ailede Vatandaşlık Eğitimi:

Eğitimin temel amacı kişiyi iyi yurttaş olarak yetiştirmektir. Bu konuda aile, okul ve toplumdaki eğitim esas unsur olarak ele alınır. Vatandaşlık bilinci, ailede ana-baba tarafından çocuğa belirli şekilde, belli ölçüler içinde verilmelidir. Bu konuda, ilk-orta ve lise eğitiminde ders programları yeniden gözden geçirilerek temel yurttaşlık bilgileri, tarih-coğrafya-matematik dersleri gibi ağırlıklı, yaygın ve zorunlu olmalıdır. Çocukların aileden kopmaları, onların eğitimlerindeki noksanlığın bir sonucudur. Böyle durumlarda aileden kopan, vatandaşlık bilgi ve yetkisinden yoksun çocuklar suç işlemeye teşvik edilmekte ve toplumda huzursuzluk kaynağı olmaktadır.

c) Beden ve Sağlık Eğitimi:

İnsan olarak bedeni-vücut sağlığı ön planda tutulmalıdır. Sağlıklı yaşam öncelikli bir konudur. Bu konuda alınacak tedbirlerin başında düzenli beslenme sağlıklı yaşamın temel kuralıdır. Ailede çocuğun düzenli ve sağlıklı beslenmesi alışkanlığı yaratılmalıdır. Sağlıklı yaşamın diğer bir parçası da sigara ve içkinin zararlı olduğu, çocuklara ve yetişkinlere açıklanmalı bu kötü alışkanlıklardan kurtulmanın yolları öğretilmelidir.

İnsan sağlığının en büyük düşmanı olan sigara ve alköllü içkinin toplumdaki kötü sonuçları örneklerle tanıtılmalı, sebepleri, nedenleri açıklanmalıdır. 1958 yılında İstanbul'da toplanan "Uluslararası Alkolizm Kongresi" kararlarında "İçinde % 2 oranında alkol bulunan her sıvı madde içkidir ve vücuda zararlıdır" sonucuna varılmıştır. Alkollü içkiler, vücuda girdikten yarım saat sonra kana karışarak bu yoldan hücrelere dağılır. Her maddeyi süzerek alan kandaki alkol hücre zarını eritir. Dokulara zarar verir.

d) Zihni Eğitim, Oyunlu Eğitim:

Aile içinde büyümeye ve gelişmeye başlayan çocuk, çevresini oyun yoluyla tanır. Çocuğun ruh sağlığını "sevilmek ve oynamak" diye tanımlanabilir. Sevgiden sonra çocuğun en önemli ruhsal ihtiyacı oyuncak ve oyundur. Oyuncak olsun olmasın, bulunduğu çevredeki her nesne, eşya onlar için bir oyun aracıdır. Çevresini oyunla oyun araçları ile tanıyan çocuk, gördüklerini oyuna aktarır, Oyun ortamı çocuğun deney odasıdır. Orada herşeyi dener, sınar, evirir çevirir kendisine sonuçlar çıkarır, Tüm duyularını orada dener, geliştirir. Oyun çocuğun özgürlüğüdür. Öğrenmeyi kamçılaman, zihinsel yeteneklerini ve yaratıcılığını uyandıran önemli bir etkidir. Çocuk yuvaları, ana okulları okul öncesi eğitim kurumları olarak çocukların zihni gelişmesini belirli program içinde hizmet veren uygulayıcı kuruluşlardır.

Günümüzde ana okulları, çocukların yetişmesini sağlayan kuruluşlardır. Çocuklar, evlerinde anne babalarındaki öğretim ve eğitim düşüklüğü, uyarılma noksanlığı nedeniyle var olan yeteneklerini geliştirme imkanı bulamazlar. Okul çağına geldiklerinde ne elleri kalem tutmuştu, ne resim çizmişlerdir. Çocukların söz dağarcıkları sınırlı, hayal güçleri zayıftır. Bu durumda olan çocuklar ilköğretimine yaşıtlarına göre çok gerilerde başlarlar. Bu durum onların güvenini sarsar, ilgileri söner.

Günümüzde, çocuk yuvalarını, ana okullarını, eğitim öncesi kurum ve kuruluşları anne ve babaların da yararlanacağı merkezler olarak düzenlemek, eğitim programlarını buna göre geliştirmek ve uygulamak gerekir.

Birçok ülkede bu tür bir uygulama başlatılmıştır. Belli günlerde anneler küme küme çağrılmakta, çocuk bakımı, çocuk sağlığı ve eğitimi gibi çeşitli konularda toplu tartışmalara katılmaktadırlar.

e) Ailede İnanç ve Ahlak Eğitimi:

Aile içinde çocuğun dini hayatla teması aile içi ve yakın çevresindeki "gözlemleriyle" başlar. Ailede yetişkin kişilerin, serbest iradeye dayalı bir inanç sahibi olmaları doğaldır. Ailede anne-baba din ve ahlak konusunda doğru ve gerçek olanı çocuğuna telkin etmelidirler.

f) Ailede Cinsel Eğitim ve Bireylerin Bilgilendirilmesi:

Aile, anne-baba ve çocuktan oluştuğuna göre çocuğun cinsel eğitimi de önem taşır. Çocuğun beden gelişmesi, zihni ve duygusal gelişimine paralel olarak cinsel eğilimleri de ortaya çıkar. Ailede cinsel eğitim kendi cinsel biyolojik görüntüleri takip edilerek verilir.

g) Ailede İktisadi ve Mali Eğitim:

Günümüzde iktisadi olaylar her kişiyi bilhassa aileleri çok yakından ilgilendiren bir konudur. Aile ve

toplum, çalışma ve iş hayatının sonucu olarak ekonominin genel dengeleri içinde kazanç sağlama, gelir elde etme uğraşı verirler. Ailede ana ve babadan yalnız birisinin çalışması ve kazanç sağlama aile bütçesinde her zaman olumlu sonuçlar vermez. Ailenin ihtiyaçlarını aile gelirleri ile karşılamak her zaman mümkün olmaz. Bu bakımdan aile bütçesi hakkında anne-baba eğitilmelidir.

Bu arada kişilere ve gençlere, her aile üyesinin aile bütçesine çalışarak katkıda bulunması, tasarrufa uyulması israftan kaçınma esaslarına yönelik esaslar, fazla gelirlerin sağlam gelir getirecek şekilde değerlendirilmesi gerektiği, hazır kazancın yerine kazanarak harcamanın faydaları, taksitli satış ve alışverişlerde dikkat edilecek hususlar ve diğer iktisadi ve mali konular da bilgi ve eğitim verilmelidir.

C- Günümüzde Yoksul Aile ve Aile Eğitimi

Günümüzde, kırsal alanlardan kentlere akının istenmeyen sonucunda yoksul aileler sorunu ortaya çıkmıştır. Toplum içinde eğitim, sağlık ve gelir düzeyleri düşük aileler fakir ailelerdir. Ülkemizde büyük kentlerde oluşan gecekondu sakinlerinin büyük bir bölümü bu gruba dahil edilebilecek ailelerdir. Ülkemizde yoksul aile gecekonduda yaşayan aile de değildir. Bu tip yoksul aileler bazı toplumlarda tam yokluk, açlık sefalet içindedir. Bunlara Afrika'da bazı ülkeler ile diğer ülkelerden örneklerini çoğaltmak mümkündür. Ülkemizde diğer ülkelerdeki gibi açlık ve sefalet içinde bulunan bir aile yapısı genelde bulunmamaktadır. Ancak, ülkemizdeki yoksul ailelerde, konut ihtiyaca cevap vermeyecek kadar küçük ve dar olup aile kalabalıktır. Sağlık koşulları kötüdür. Beslenme yetersizdir. Beslenmenin temel unsuru olan et, süt, yumurta eve girmez veya nadiren girer. "*Darlıkta dirlik olmaz*" sözü yoksul aileler için söylenmiştir.

Genelde yoksul ve darlık içinde olan ailede, anne yorgun, şaşkın ve öfkeli. Yokluktan gelen ruhsal bezginlik ve tükenmişlik içindedir. Baba genellikle yüzü gülmeyen, az gülen, az konuşan, ev geçindirme sorumluluğu altında ezilmiş bir insandır. Evine yorgun ve sinirli döner. Güldelikci, sigortasız işçi, gezgin satıcı olarak çalışıp eve döndüğünde eşinin yakınmalarına ve çocuklarının gürültü ve şakalarına katlanamaz. Yoksul ailede erkek ve kız çocuklar erken sorumluluk yüklenir. Evin kızı çocuk yaşta bile olsa kardeşlerine bakmak, evin işlerini paylaşmakla yükümlüdür. Yoksul ailede ana-baba, çocuğun davranışını sonuçlarına göre ölçer, kavgе etmiş ise nedenini sorma, öğrenme gereğini duymadan cezalandırır. Yoksul evde çocuğun savunması alınmaz, dinlenmez, niyetine bakılmaz.

IV. VAKIFLARIN AİLE EĞİTİMİNE VE KORUNMASINA YÖNELİK MALİ YÖNDEN KATKILARI, HARCAMALAR VE ÇALIŞMALAR:

A-Vakıflar ve Aile Eğitimi

1- Eğitim Amaçlı Vakıflar ve Aile Eğitimi:

Vakıflar Genel Müdürlüğü kayıtlarında ve 903 sayılı Kanun uyarınca Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar arasında sadece Aile Eğitimi'ni amaç edinmiş vakıflar açıkça görülmemektedir. Vakıf kuruluşunun esasını oluşturan vakıf senetlerinin tetkikinde vakıfları amaçları bakımından çeşitli gruplara ayırmak mümkündür. Bizim tasnifimize göre vakıfları amaçları yönünden:

- a) Eğitim ve kültür hizmetlerini amaçlayan vakıflar,
- b) Sağlık hizmetlerini, anne ve çocuk sağlığını, özürli kişilere hizmet vermeyi amaçlayan vakıflar,
- c- Tarım ve hayvancılığı geliştirmeyi amaçlayan vakıflar,
- d- Askeri amaçlı, silahlı kuvvetler mensuplarını ve Emniyet Teşkilatı mensuplarına hizmet vermeyi amaçlayan vakıflar,
- e- Hayri ve dini amaçlı vakıflar,
- f- Sosyal yardım amaçlı vakıflar olarak ana konular itibarıyla gruplara ayırmak mümkündür.

Günümüzde aile eğitimini çalışma konusu edinmiş ve bu konuda hizmet veren vakıflara rastlamak mümkün olmamıştır. İçinde bulunduğumuz 1994 yılı içinde "Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı" kurulmuştur. (25.3.1994 günlü ve 21885 sayılı R.G.'de yayınlanmıştır.) Bu vakfın henüz kurulmuş olması nedeniyle çalışma konularına ve yaptığı harcamalara ulaşamamıştır. İlerdeki yıllarda bu konudaki çalışmalarını izlenmeli ve vakıf desteklenmelidir.

Bakanlar Kurulu kararı ile vergi muafiyeti tanınmış vakıflar üzerinde yapılan bir araştırma ve incelemede, eğitim ve sağlık konularını ve bu arada aile sağlığını, çocuk sağlığını, anne sağlığını, özürliülerin sağlık tedavisi ve korunmasını, kimsesizlerin korunmasını amaçlayan vakıflar bulunmaktadır (Ek: Tablo-4). Bu vakıfların vakıf senetlerinde çeşitli çalışma konuları yanında sağlık, eğitim ve sosyal yardımların ve eğitime yardımcı olacak nitelikte burs, yurt ve diğer eğitim ihtiyaçlarının karşılandığı, özellikle eğitimde burs verme konusunun ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Aile eğitimi veya aileye yönelik hizmetlerin belirli bir kısmını amaç edinen, aile planlamasını ve çocuk sağlığını korumayı ön planda tutan "**Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı**" ile "**Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı**" örnek olarak gösterilebilir.

Aileyi ve çocuğu eğitici, koruyucu vakıfların kurulması teşvik edilmelidir.

Aile eğitiminde evlilik öncesi eğitimi ve evlilik sonrası eğitimi amaç edinmiş vakıfları yukarıda kısaca açıklandığı gibi ayrıca tespit etmek ve vakfiyelerden hizmet türlerini saptamak oldukça zordur. Vakıfların çalışmalarını yansıtan bilgiler ve istatistikler de oldukça yetersizdir.

2- Vakıfların Aile Eğitimine Dolaylı Katkıları:

903 sayılı Kanuna göre kurulan vakıflarda aile eğitimini açıkca amaç edinmiş vakıfların sayısal tespiti yapılamamıştır. Bu durum vakıfların aile eğitimi konusunda mali katkılarının olmadığı anlamında kabul edilmemelidir. Eğitim amaçlı, sağlık ve sosyal yardım amaçlı vakıflarda yapılan çalışmalar, verilen hizmetler ve yapılan harcamaların dolaylı olarak aileyi güçlendirdiği, aileye destek yarattığı görülmektedir. ÖRNEĞİN; eğitim amaçlı vakıflarda öğrencilere burs verilmesi, bu öğrencilerin aileleri üzerindeki mali yükü azaltmakta, yerine göre yükü kaldırmaktadır. Böylece aileler desteklenerek korunmaları sağlanmaktadır. Bu desteğin günümüzde parasal olarak tespiti güçtür. Bu konuda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde ve diğer kuruluşlarda istatistik bilgileri henüz oluşturulamamıştır.

Ayrıca, eğitim amaçlı vakıflarla diğer vakıfların amaçları arasında bulunan hizmetlere yaptıkları harcamaların ayrıntılı tasnifi henüz yapılmamıştır. Vergi muafiyeti tanınmış 5 vakfın 1993 yılı bilanço ve gelir gider tabloları üzerinde yapılan incelemede, amaca yapılan harcamalardan eğitim konusuna % 56 oranında kaynak ayrıldığı ve harcama yapıldığı görülmüştür (Ek: Tablo 5-6). Vakıf bilançolarında ve gelir-gider tablolarında eğitim hizmetlerinin türlerini belirleyen ayrıntılı harcama kalemlerini görmek ve hizmet türlerine göre harcamaları tespit etmek mümkün olamamıştır.

Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış 5 vakfın 1993 yılı toplam gelirleri 555 Milyar / TL içinde 92 Milyar/ TL.nin amacına harcandığı, bu harcamalardan da 52 Milyar / TL.nin (% 56) eğitimle ilgili konulara tahsis edildiği görülmüştür. Eğitim harcamalarının tamamına yakını öğrenci bursları oluşturmakta, eğitimle ilgili diğer konulara yer verilmemiştir.

Bu kısa incelemeden, eğitimle ilgili sorunlara vakıfların kendi bütçelerinden pay ayırdıkları, böylece ailelerin mali yüklerini hafiflettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu tespitler vakıfların tamamını kapsamamaktadır. Türkiye genelinde bütün vakıfların eğitim, aile eğitimi, çocuk eğitimi gibi konulara yapılan parasal harcamaların, bugünkü mevcut bilgilere dayanarak tespit edilememektedir.

3- Aile Eğitimini ve Korunmasını Amaç Edinen Vakıflar:

Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflardan, aile sağlığını ve Aile Planlamasını amaç edinen vakıfların 1993 yılı bilançolarına göre harcamaları ve çalışmaları aşağıda açıklanmıştır.

a) Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı

Vakfın genel olarak amacı, sağlıklı bir toplum içinde ailenin sağlıklı ve kişilerin yarınlarına güvenle bakabilmeleri için aile planlamasının gerçekleştirilmesi, ailede sağlıklı ve bilinçli çocuk yetiştirmenin yaygınlaştırılması ve bunu gerçekleştirmek, aile sağlığı konularında gerekli çalışmaları yapmaktır. Vakfın amacı ve faaliyetleri doğrudan doğruya ailenin yapısına, eğitimine doğrudan doğruya katkı sağlamaktadır.

Vakfın 1993 yılında vakıf amacına yaptığı harcamalar; 16.225.517.147.-TL.

Vakfın 1993 yılı geliri; 22.000.000.000.-TL.

Amaca yapılan harcamalar arasında, klinik işletmesi personel giderleri, tesis işletme giderleri, sosyal faaliyet giderleri, kart giderleri ile amaca yönelik diğer giderler yer almakta, amaca yönelik harcamaların oranı % 72 olarak görülmektedir.

b) Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı:

Aile eğitimine yönelik hizmetleri amaçlayan ve ailede "kadın"ı esas alan Türk Kadını'nın güçlenmesi yönünde çalışmalar yapan diğer bir vakıf da "Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı"dır. Vakfın 1993 yılı geliri 3.224.000.000.-TL.dir. Bu gelirin % 80'i olan 2.436.000.000.-TL. eğitim, sağlık ve kültür konularına harcanmıştır.

c) Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı:

Anne ve çocuk eğitimi konusunda çalışmalar yapmak üzere kurulmuştur. Vakıf kuruluşu 25.3.1994 tarihli ve 21885 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Vakfın kuruluş mal varlığı 300 milyon liradır. 1994 yılı içinde kurulduğundan anne ve çocuk eğitimine yaptığı harcamalar tespit edilememiştir.

4- Ailede Çocuk Eğitimi:

Ailede eğitimin temeli çocuk eğitimi ile başlar. Çocuk ilk eğitimini anne kucağında, annesinden alır. Çocuk annesinin kopyesi gibi gelişir ve büyür. Çocuğa ilk örnek annesidir. Zamanla çevrenin etkisinde kalmaya başlar. Baba, anne ve kardeşler en yakın etkilendiği kişilerdir. Çocuğun eğitiminde özel çocuk eğitimi ve çocuk psikolojisine ve çocuğun yaşına uygun programlara göre eğitim yapılmalıdır.

5. Aile Eğitimi Konusunda Görüşler:

a) Aile Düzeni ve Önemi:

Aile toplumun temeli ve en küçük ama en önemli birimidir. Devletler, milletler ve halk insanlık varlıklarını aileye borçludurlar. İnsan en güzel davranışları ailede öğrenir. Sevgi, saygı, fedakarlık, yardımlaşma, iyilik aile içinde kazanılan güzel davranışlardan bazılarıdır. Herşeyden önce ailenin sağlam temeller üzerine kurulması, karşılıklı birtakım hak ve ödevlerin gözetilmesi gerekir. Anne ve baba arasında önemli konularda uyum, sevgi, saygı bulunması önem taşır. Bu konuda kısaca bu hakları: anne hakkı, baba hakkı, anne ve babaya iyilikte bulunmak, itaat etmek, danışmak, kardeşlik hakkı, akrabalık hakkı, arkadaşlık hakkı ve komşuluk hakkı şeklinde özetlenebilir. Bu haklar toplumda ve ailede ahengi ve düzeni yaşatır. Aile eğitiminin başarılı olabilmesi için aile düzeninin mevcut olması gerekir.

b) Görgü Kuralları:

İnsanlar toplu halde yaşamanın zorunlu olduğunu kabul etmek suretiyle toplu halde yaşarlar. Toplu yaşamanın esası yardımlaşmaya dayanır. Ailede ve toplumda görgü kuralı başkasını rahatsız etmeden haklara saygı göstermek ve karşıdaki kişilerin haklarına uymaktır. Görgü kuralları, karışmak, kaynaşmak, hoşgör-mek, hoş geçinmek demektir. Görgü kuralları ahlak kurallarına dayanır. Çocuk eğitiminde görgü kuralları ailede, okulda, sokakta uyulması gereken temel kuralları öğretilmelidir.

6. Aile eğitimi Sorununun Çözümü, Öneriler ve Devletin Görevi:

Devlet aile eğitimi ve ailenin korunmasında açıkca politikasını belirlemelidir. Günümüzde ailenin eğitimi ve korunması konusunda net ve açık bir program belirlenmemiştir. Belli bakanlıkların ve kuruluşların kamu hizmetleri içinde aileyi yakından ilgilendiren çeşitli konularda hizmetler yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ile Başbakanlığa bağlı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kuruluşlar bulunmaktadır.

a. Devletin öncülüğünde dağınık şekilde eğitim hizmeti veren vakıf, demek ve kurum ve kuruluşlar arasında birlik sağlanmalıdır. Aile eğitimini amaç edinmiş kurum veya kuruluşlar, vakıflar kurulmalıdır.

b. Devlet aile eğitimini birinci öncelikle plana almalı, kuruluş statülerinde aile eğitimini ön plana almış kurum, kuruluş ve vakıfları teşvik edici yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Kurulacak aile eğitim kurumu vergiden muaf olmalı, kuracağı eğitim işletmeleri ve sağlık işletmeleri de kurumlar vergisinden muaf tutulmalı, ithal edilecek eğitim araç ve gereçleri Gümrük Vergi ve fonlardan istisna edilmelidir.

c. Aile eğitimini amaç edinen ve birçok kurum ve kuruluşu eğitim programı şemsiyesi altında toplayacak Aile Eğitim Kurumu kurulmalıdır. Bu kurum eğitim, sağlık ve tedavi gibi ana üniteleri bünyesinde toplamalıdır. Sağlık, eğitim, sosyal yardım ve tedavi işletmesi kuracak vakıflar bir araya gelerek, aile eğitim kurumunun organizasyonu altında; sağlık hizmetleri, ailenin sağlığı, tedavisi ve ailenin eğitimini görev olarak seçmelidir.

Aile eğitim kurumu, yapılacak araştırma ve incelemelere göre ana hizmet grupları tespit edilmelidir. Vakıflar ayrı ve çeşitli alanlarda mali güçlerini kullanma yerine bir kurum etrafında toplanmalı, mali imkanları bir araya getirilmeli, harcamalar tek elden yürütülmelidir.

d. Devlet ayrıca vakıflara ve Aile eğitimi yapacak vakıf veya kuruluşlara danışmanlık hizmetlerini sunacak hizmet ünitesini de kurmalıdır. Vakıflara günümüzde hukuki, mali ve sosyal alanlarda danışmanlık hizmeti verecek kurum veya kuruluş bulunamamaktadır. Bu konular değişik alanlarda dağınık biçimde ilgili mevzuat içinde yer almaktadır.

e. İlgili mevzuat değişikliğinde, vakfiyesinde "aile eğitimi" konusunu amaç edinmiş vakıflar için belli bir süre için (2-5-10 yıl) çeşitli teşvikler düzenlenmeli, belirli süre içinde faaliyetlerin olumlu olması halinde teşvikler yenilenmelidir. Vergi mevzuatında yapılacak bir değişiklikle, bu tür aile eğitim kurumuna veya aile eğitimini amaç edinmiş vakıflara yapılacak bağış ve yardım için vergi kanunlarındaki sınırlandırma kaldırılmalıdır. Bu tür kuruluşlara yapılacak nakdi ve aynı yardımların miktarına bakılmaksızın tamamının Gelir ve Kurumlar vergisi matrahından indirilmesine imkan tanınmalıdır.

B-Devletin Aile, Kadın ve Çocukların Eğitimine İlişkin Politikası ve Harcamaları

1- Genel Politikaların Esasları:

a) VI. Beş Yıllık Plandaki Esaslar

Altıncı beş yıllık kalkınma planında, aile-kadın-çocukla ilgili ilke ve politikalar aşağıdaki gibi belirlenmiştir; "762-Milli ve manevi değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde, dolayısıyla milli bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde temel unsur olan aile müessesesinin her bakımdan güçlendirilmesi, kalkınmaya paralel olarak ekonomik ve sosyal yapıdaki değişme ve gelişmelere uyum sağlamasına yardımcı olacak tedbirlerin alınması ve ailelerin sosyal refahtan aldıkları payın dengeli olarak artırılması esastır. (VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı s.761)

"766- Kadınların eğitim seviyelerinin yükseltilmesi ve mesleki eğitim imkanlarından daha fazla yararlanmaları suretiyle özellikle tarım dışı sektörlerde istihdamının yaygınlaştırılması için gerekli ortam oluşturulacaktır. (VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı S.766)

"Aile fertleri arasında bağlılık ve dayanışmayı geliştirici ve özendirici politikalara ağırlık verilecektir. (VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı s.763).

b) 1995 yılı Geçiş Programındaki ilkeler ve politikalar:

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planına geçişi sağlayacak "1995 Yılı Geçiş Programı"nın nüfus, aile ve gençlikle ilgili ilkeleri kısaca aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:

"Nüfus yapısı hızlanan demografik değişimlerin etkisi altında bulunmaktadır. 1994 yılı sonu itibarıyla 61.1 milyon olan Türkiye nüfusunun 1995 yılında 62.2 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. 1993 nüfus ve sağlık araştırması bulgularına göre demografik göstergelerde bölgeler arası farklılıklar önemini korumaktadır. Bebek ölümü oranları, yüksek doğurganlığın mevcut olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Binde 60, Ege ve Marmara Bölgelerinde Binde 42.7'dir. Aile planlaması konusunda karşılanamayan hizmet talebi Doğuda % 28.7 iken, Batıda % 5.9'dur. Bu durum, ana ve çocuk sağlığı ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesi yönünden önem taşıyan aile planlaması hizmetlerinin ihtiyaç duyan gruplara ulaştırılmasında yeni yaklaşımları zorunlu kılmaktadır. (1995 Yılı Geçiş Programı s.172, R.G.; 30.10.1994/22096 Mük.sayısı).

"Aileye yönelik uluslararası stratejileri belirlemek, uygulamaları koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek üzere Türkiye Aile Kalkınma Yüksek Kurulu kuruluş çalışmalarına başlanılmıştır. II Sosyal Hizmetler Müdürlükleri ve Toplum Merkezleri bünyesinde ailelere verilen danışma ve rehberlik hizmetlerinin kurumlaştırılması ve ülke düzeyinde yaygınlaştırılması çalışmaları sürdürülmüştür. Aile Araştırma Kurumu tarafından yaptırılan dokuz araştırma tamamlanmıştır. (1995 Yılı Geçiş Programı s. 174-175-R.G.; 30.10.1994/22096 Mük.sayısı).

2- Aile Eğitimi Açısından Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığının Çalışmaları:

Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı 8.6.1994 tarihli ve 21954 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 536 sayılı KHK ile kurulmuştur. Müsteşarlığın amacı KHK.nin 1. maddesinde:

"Kadın haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yaşamdaki işlevlerini güçlendirmek, eşit haklara sahip bireyler olarak toplumsal yaşamda yer almalarını ve kalkınma sürecine etkin katılımlarını gerçekleştirerek kalkınmanın nimetlerinden eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak, aileyi korumak ve desteklemek, sosyal hizmetleri devletin temel ilke, politika ve planlarına uygun olarak yürütmek için Başbakanlığa bağlı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığının kurulması..." şeklinde belirtilmiştir.

Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı'nın yatırım programı kapsamında 1992, 1993 ve 1994 yıllarında yapılan yatırımları toplamı 56.975 Milyar/TL.dir (Ek: Tablo-9).

C- Vakıfların Eğitim, Sağlık Hizmetleri ve Aile Eğitimine Katkıları

1. Vergi Muafiyeti Tanınan Vakıflar:

a) Bakanlar Kurulu'nca Vergi Muafiyeti Tanınan 7 Vakıf Gelir ve Harcamalarına Kısa Bir Bakış

903 sayılı Kanununun 4. maddesi uyarınca Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan 7 vakfın 1993 yılı bilançoları, gelir gider tablosu üzerinde yapılan araştırmada toplam gelirlerinin 97 Milyar TL. olduğu görülmüştür.

Vakfın Adı	1993 Yılı Geliri	Amaca Harcamalar
1. Hacettepe Çocuk Sağlığı En.Vakfı	3.381.216.623.-	2.714.196.235.-
2. Türkiye Körler Vakfı	248.820.557.-	203.870.353.-
3. Türkiye Güçsüzlere ve Kimsesizlere Y.V.	2.319.480.150.-	203.662.233.-
4. Zihinsel Yetersiz Çocuklara Y.V.	3.354.002.030.-	2.375.463.254.-
5. Türk Eğitim Vakfı	68.964.314.071.-	30.254.727.609.-
6. Türk Petrol Vakfı	16.474.386.119.-	12.886.973.916.-
7. Bezmi Alem Valide Sultan V.	3.139.083.764.-	2.948.890.097.-
TOPLAM	97.611.303.314.-	48.873.587.462.-

Bu vakıflarla ilgili olarak düzenlenen tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi toplam gelirlerden yaklaşık amaca tahsis edilen 49 Milyar TL.sından; % 75 burs-egitim giderlerine, % 12.5 sağlık hizmetlerine, % 12 sosyal amaçlı hizmetlere tahsis edildiği görülmektedir (Ek: Tablo-7).

Bu vakıfların Gelir-Masraf analizinin sonuçları (EK; TABLO-8)'de gösterilmiştir.

b) Vergi Muafiyeti Tanınan 5 Vakıf Gelirlerinin İncelenmesi ve Sonuçlar.

Aile sağlığı ve planlaması, eğitim ve çocuk sağlığı konusunda faaliyet gösteren ve 903 sayılı Kanunun 4. maddesine göre vergi muafiyeti tanınan 5 vakfın 1993 yılı bilanço ve gelir-gider tabloları üzerinde yapılan incelemede yıllık gelir toplamının 555 Milyar TL. olduğu, aynı yıl içinde amaca 92 Milyar TL.nin harcadığı görülmektedir. Bu konuda düzenlenen (Ek: Tablo-5-6 Bkz.)

2. Vergi Muafiyeti Tanınmamış 100 Vakıf Gelirleri ve Harcamaları:

Vakıflar Genel Müdürlüğü kayıtlarında mevcut eğitim, sosyal yardımlaşma, kültür gibi çeşitli amaç taşıyan 100 vakfın 1993 yılı bilanço, gelir-gider tablosu üzerinde yapılan incelemede, bu vakıfların 1993 yılı içindeki gelirleri toplamının 380 Milyar TL. olduğu, 158 Milyar TL.nin (% 41) sosyal yardımlara, 137 Milyar TL.nin (% 36) Gelir-Gider farkı olarak ayırdığı gelecek döneme aktarıldığı, 40 Milyar TL.nin (% 11) vakıf yönetim giderlerine, 33 Milyar TL.nin (% 9) Eğitim, burs gibi çeşitli eğitim hizmetlerine, 111 Milyar TL.nin (% 3) çeşitli giderlere tahsis edildiği tespit edilmiştir. Bu vakıflar arasında da aile eğitimi konu edinen veya aile eğitimi konusunda herhangi bir harcama kalemlerine raslanmamıştır. 100 vakfın 1993 yılı gelir-gider tablolarında gider türleri görülmektedir (Ek; Tablo-10). Vakıflar Genel Müdürlüğü kayıtlarından aile eğitimine ilişkin vakıf sayısı ve bu tür vakıflarla ilgili bilgiler istenmiş ise de Bilgi İşlem Merkezinden 3127 vakıf kuruluşunun amaçlarına göre dağılımına ilişkin liste alınmıştır. Bu tablonun bir örneği ektedir (EK; TABLO 10).

V.SONUÇ VE ÖNERİLER:

Aile eğitimi ve korunmasında vakıfların katkıları konusu yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak incelenmiştir. Konunun incelenmesi ve belirli sonuçların çıkarılması için vakıfların bütçe uygulamaları sonuçlarının bilinmesi, elde edilecek gelir ve harcama kalemleri arasında aile için yapılan harcamaların tartışılması gerekmektedir. Bu konuda yapılması gerekli hususlar özet halinde aşağıda açıklanmıştır.

1. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne vakıflar tarafından bilanço, gelir-gider tabloları gönderilmektedir. Bu belgeler standart hale getirilmeli ve aynı tip bilanço ve gelir-gider cetveli düzenlemesi sağlanmalıdır. İnceleme fırsatı bulduğumuz 100 vakıf bilançosundaki esaslar ve düzenleme bakımından çok değişik örnekler görülmektedir. Hatalı ve muhasebe ilkelerine uymayan vakıf bilançolarına rastlanmıştır.

2. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Bilgi İşlem Merkezi, malzeme, makina ve program bakımından güçlendirilmelidir. Her yıl vakıflardan alınan bilanço ve gelir-gider tablolarından gerekli bilgiler her yıl muntazam şekilde kayıt edilmeli, bir vakıf hakkında 5 veya 10 yıllık faaliyet dönemine ait gelir ve gider çeşitlerine göre takip edilmelidir. Vakıflar daha açık şekilde gruplandırılmalı bu tür vakıfların toplam gelir ve harcamaları hakkında istatistiki bilgiler temin edilmelidir.

3. Yapılacak araştırma sonunda, aile eğitimi, aile sağlığı ve çocuk eğitimi ile çocuk sağlığını konu edinmiş vakıf tespit edilmeli, bu vakıflar arasında koordinasyon hizmet birliği sağlanmalıdır.

4. 903 sayılı Kanun ile 2762 sayılı Kanunlar günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde değiştirilmeli, bu konuda gerekli tasarı çalışmalarına başlanılmalıdır.

5. İlk-Orta-Lise eğitiminde "Aile Eğitimi ve Vatandaşlık Kültür Dersi" konmalı, bu ders zorunlu olmalıdır. Anayasa da yer alan kişi hak ve ödevleri birer ünite konusu yapılmalı, ders olarak okutulmalıdır.

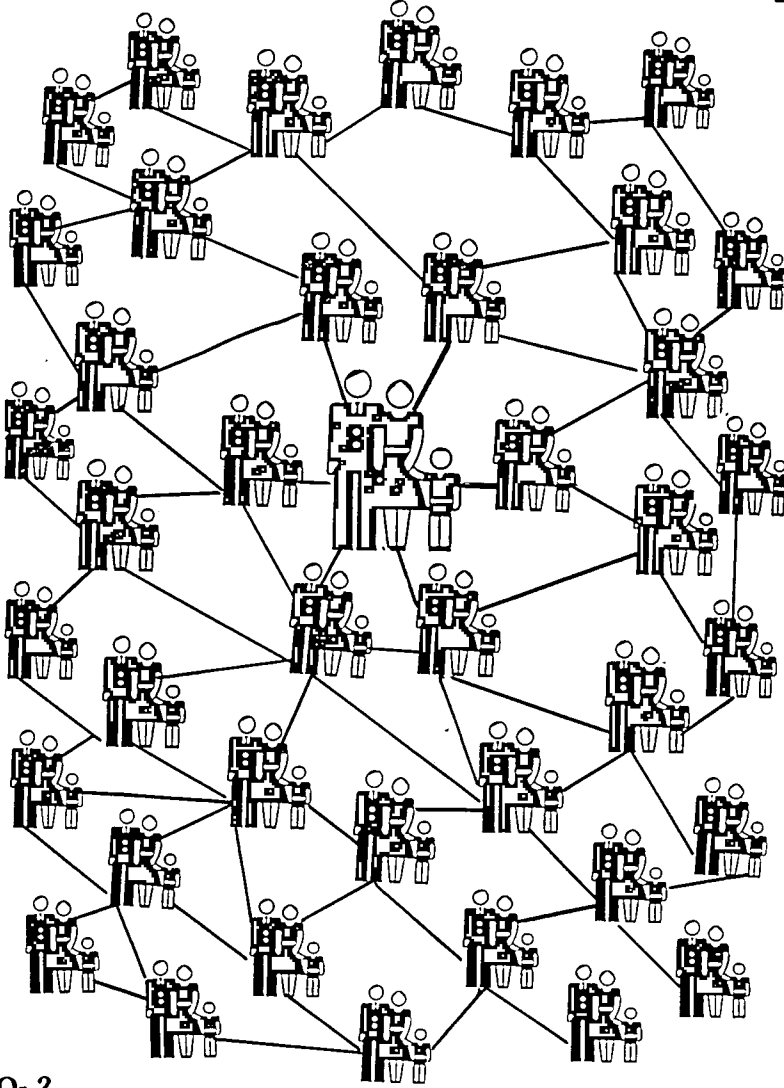
6. Günümüzde aile ve çocuk eğitimi konusunu amaç edinen vakıf kuruluşlarının sayısı yok denecek kadar az ve yetersizdir. Vakıf senesinde Aile ve Çocuk eğitimi KONU edinmiş vakıfların kurulması teşvik edilmelidir. Yukarıda IV-A/6 bölümde belirtilen sorunların çözümü için gerekli tedbirler ve düzenlemeler alınmalıdır.

7. Aile Eğitim Kurumu kurulmalı, bu kurumun hazırlayacağı eğitim programları vakıflar eliyle uygulamaya konmalıdır. Aile eğitimi ve çocuk eğitimi konusunda bilim çevrelerinin görüşü alınmalı bu konuda uygulama ve öneri raporları hazırlattırılmalıdır.

8. Aile eğitimi ve çocuk eğitimi yapacak kurum ve kuruluşlara her türlü danışmanlık hizmetlerini verecek, plan ve programlar hazırlayan danışmanlık hizmet ünitesi kurulmalıdır.

9. Yeni kurulan vakıfların kuruluş amaçları arasına aile ve çocuk eğitiminin de alınması için Vakıflar Genel Müdürlüğü gerekli çalışmaları tamamlamalıdır. Bu konuda 903 sayılı Kanun ile Vergi Kanunlarında değişiklik yapılması sağlanmalı, bazı vakıf ve kuruluşlara teşvik, vergi muafiyeti getirilmelidir.

10. Anayasa'da Türk toplumunun temelini aile olduğu ve ailenin korunması için devletin gerekli önlemleri alacağı belirtilmiştir. Anayasanın bu açık hükmüne karşın Devlet bütçesinde aile ve ailenin sorunları için plan veya program yapılmamıştır. Sadece Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı bütçesi içinde bu hizmetlerin yürütülmesi, sorunu çözmektedir.

EK: TABLO- 2

TABLO 128: KHR'LERİNİN KADININ AİLE İÇİNDEKİ EN ÖNEMLİ GÖREVLERİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

Kadınların Aile İçindeki en Önemli Görevleri Nelerdir	Toplam	%
Toplam	11033028	100,00
Ev işlerini yapmak	8363744	75.81
Aile Bütçesine katkıda bulunmak	1859588	16.85
Çocuk Doğurmak	2490446	22.57
Çocuklarını yetiştirmek terbiye etmek	5886498	53.35
Çocuklarına ve kocasına bakmak	2692604	24.4
Eşine ve Çocuklarına Manevi Destek olmak	3365525	30.5
Aile Bütçesini idare etmek	506401	4.59
Aile içi uyum ve huzuru sağlamak	1038626	9.41
Ailenin yaşlılarına bakmak	140946	1.28
Ailenin sosyal ilişkilerini düzenlemek	321833	2.92
Aileyi temsil ve takdim etmek	134179	1.22
Çocukların geleceği ile ilgili hazırlık yapmak	460960	4.18
Diğer	27065	0.25
Bilinmeyen	10155	0.09

TABLO 38: BÖLGE VE KIR-KENT AYIRIMINDA HANEHALKI BÜYÜKLÜKLERİ VE ORTALAMA HANEHALKI BÜYÜKLÜĞÜ

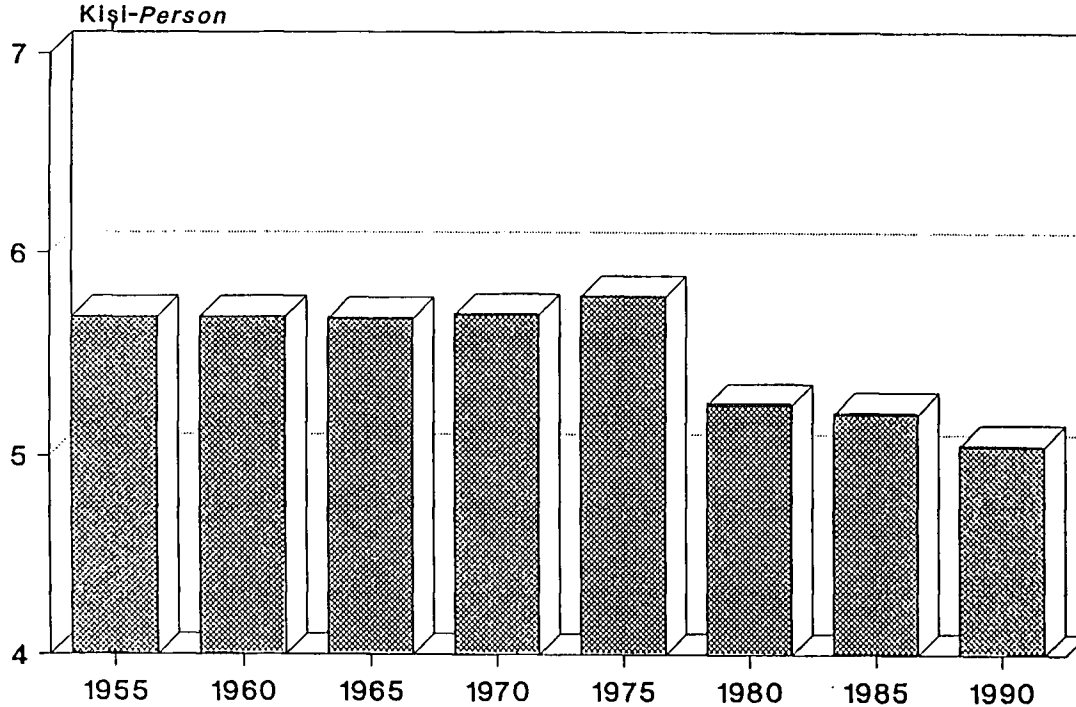
HANE HALKI BÜYÜKLÜĞÜ

Bölgeler	Toplam Nüfus	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	Toplam Hane Sayısı	%	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 +
Türkiye	52391437	4.75	11033028	100,00	2.46	12.5	14.99	21.82	17.53	11.65	7.02	4.58	2.64	4.81
Kır	25534710	5.39	4740466	100,00	1.72	10.42	10.8	16.29	17.51	13.42	9.75	7.10	4.40	8.58
Kent	26856727	4.27	6292562	100,00	3.02	14.07	18.15	25.98	17.55	10.32	4.95	2.68	1.32	1.96
Batı Anadolu	16732583	4.03	4147250	100,00	3.93	15.91	19.26	26.36	17.29	9.46	4.14	1.79	0.66	1.2
Kır	3638366	4.60	791120	100,00	3.09	12.73	13.39	21.08	20.58	14.43	7.24	3.36	1.2	2.9
Kent	13094217	3.9	3356130	100,00	4.13	16.66	20.64	27.6	16.52	8.29	3.40	1.42	0.54	0,80
Güney Anadolu	7151882	4.96	1442496	100,00	1.90	9.92	14.22	21.04	18.74	12.09	8.39	5.80	3.19	4.72
Kır	3493076	5.25	664.99	100,00	1.63	8.75	13.02	18.9	18.88	10.94	9.54	7.37	4.04	6.93
Kent	3658806	4.71	777506	100,00	2.13	10.92	15.24	22.87	18.62	13.08	7.41	4.46	2.45	2.82
İç Anadolu	12273993	4.73	2596716	100,00	1.88	12.74	13.37	22.13	19.28	13.11	7.48	4.25	2.36	3.40
Kır	6955335	5.18	1343690	100,00	1.76	12.09	9.85	16.97	18.26	14.95	10.27	6.62	3.86	5.36
Kent	5318658	4.24	1253026	100,00	2.00	13.43	17.15	27.66	20.57	11.14	4.49	1.7	0.75	1.30
Karadeniz	5939427	4.96	1197340	100,00	1.39	11.72	13.07	20.25	18.66	13.58	7.63	5.75	2.66	5.29
Kır	4510	5.19	869910	100,00	1.54	11.55	11.51	17.65	17.95	13.77	6.92	6.89	3.33	6.89
Kent	1428445	4.36	327430	100,00	0.98	12.19	17.2	27.17	20.56	13.08	4.21	2.71	0.86	1.05
Doğu ve G.Doğu Anadolu	10293552	6.24	1649226	100,00	0.96	6.4	8.88	11.75	13.5	13.08	11.88	10.18	7.58	15.79
Kır	6936951	6.48	1070756	100,00	0.87	6.76	8.11	9.19	13.1	12.01	11.78	10.45	8.52	19.21
Kent	3356601	5.8	578470	100,00	1.11	5.71	10.32	16.48	14.25	15.06	12.07	9.69	5.83	9.48

HANEHALKI BÜYÜKLÜĞÜ

Gelirin en büyük payının ayrıldığı tüketim kalemleri	TOPLAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+
TOPLAM	11033028	271521	1379421	1653922	2407429	1934269	1285634	774151	5049116	291592	530173
Toplam	11033028	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100
Yiyecek	9778764	91.11	89.38	86,29	86.65	88.27	90.68	91.44	90.93	91.47	90.2
Giyecek	269720	2.36	2.70	2,08	1,90	2.56	2.56	2.69	3.09	2.54	3.68
Kira	251902	2,59	2,96	4,25	2,87	1,83	1,45	0,76	0,7	0,28	0,08
Konut yapımı kredi borcu	232574	0,00	0,89	2,61	3,08	2,45	1,90	1,73	1,55	0,97	1,38
Eğitim, Sağlık, Kültür Giderleri	155142	0,46	0,76	0,96	2,23	1,92	1,34	0,72	1,32	1,04	0,82
Ev eşyası ile ilgili harcamalar	183981	1,14	1,61	2,69	1,91	1,66	0,8	0,91	1,04	1,22	1,88
Diğer	103080	2,13	0,98	0,86	0,91	0,89	0,86	1,00	0,80	1,05	0,88
Bilinmeyen	57865	0,21	0,72	0,27	0,45	0,43	0,41	0,76	0,57	1,43	1,08

7. Sayım yıllarına göre ortalama hanehalkı büyüklüğü

EK: TABLO- 4

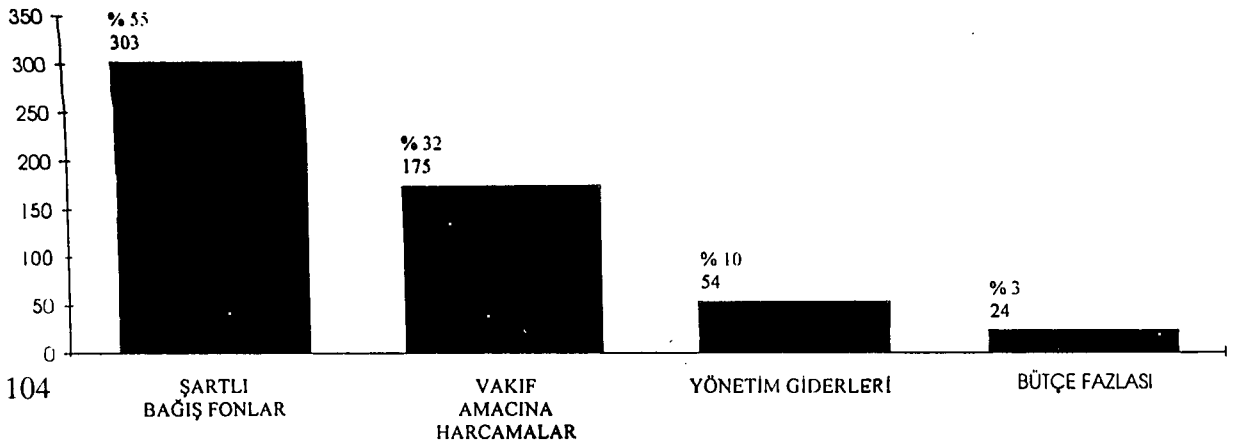
**AİLE SAĞLIĞI, ÇOCUK SAĞLIĞI VE SAKATLARI KORUMA VE EĞİTİM
AMAÇLI BAKANLAR KURULUNCA VERGİ MUAFİYET
TANINAN VAKIFLAR**

Vakfın Ünvanı	Merkezi	Tarih	No
1. Türk Eğtm Vakfı	İstanbul	9/12/1968	6/11056
2. Hacettepe Çocuk Sağlığı Vakfı	Ankara	28/5/1971	7/2495
3. Eskişehir Öğretim ve Eğitim Vakfı	İstanbul	5/6/1971	7/764
4. Yardım ve İyilik Vakfı	Mersin	22/12/1973	7/7628
5. Selma Hacı Osman Metii Ana ve Çocuk Sağlığı Yardım Vakfı	İstanbul	21/7/1976	7/12474
6. Hüseyin Akif Terzioğlu Şevkat Yuvası Vakfı	Çanakkale	6/7/1981	8/3292
7. Türkiye Sakatları Koruma Vakfı	Ankara	26/7/1983	83/6898
8. Türkiye Emniyet Teşkilatı Dul ve Yetimleri Yardım Vakfı	İstanbul	11/4/1984	84/7929
9. İstanbul Çocuk ve Tabiat Vakfı	İstanbul	17/2/1985	85/9139
10. Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı	İstanbul	27/9/1985	85/9901
11. Lösemili Çocuklar Vakfı	İstanbul	8/4/1986	87/11510
12. Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı	İstanbul	25/4/1986	86/10555
13. Zihinsel Yetersiz Çocukları Yetiştirme ve Koruma Vakfı	Ankara	18/2/1987	86/10613
14. Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı	İstanbul	7/12/1989	87/11510
15. İşitme Özürlü Çocuklar Eğitim ve Araştırma Vakfı	Eskişehir	12/1/1990	89/14827
16. Türkiye Güçsüzlere ve Kimsesizlere Yardım Vakfı	Ankara	10/9/1990	90/11
17. Şevkat Vakfı	İstanbul	3/4/1992	90/874
18. Denizli Yetim Aciz ve Muhtaçları Koruma Vakfı	Denizli	6/8/1992	92/3384
19. Darülaceze Vakfı	İstanbul	7/9/1994	94/6080
20. Türkiye Spastik Çocuklar Vakfı	İstanbul	7/9/1994	94/6080

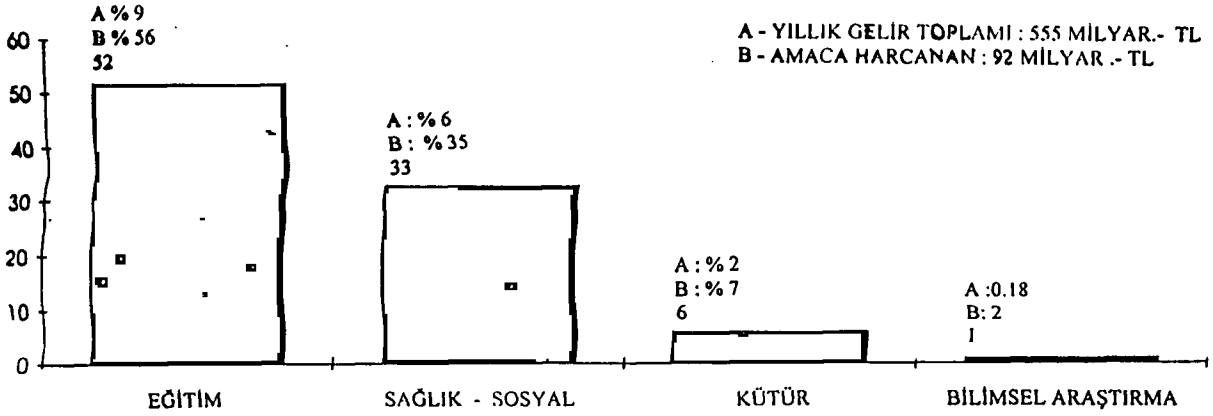
EK: TABLO - 5

**VERGİ MUAFİYETİ TANINMIŞ AİLE VE AİLE SAĞLIĞI EĞİTİM
AMAÇLI 5 VAKFIN 1993 YILI BİLANÇO KESİN HESAP SONUÇLARI**

YILLIK GELİR TOPLAMI : 555 MİLYAR.-TL

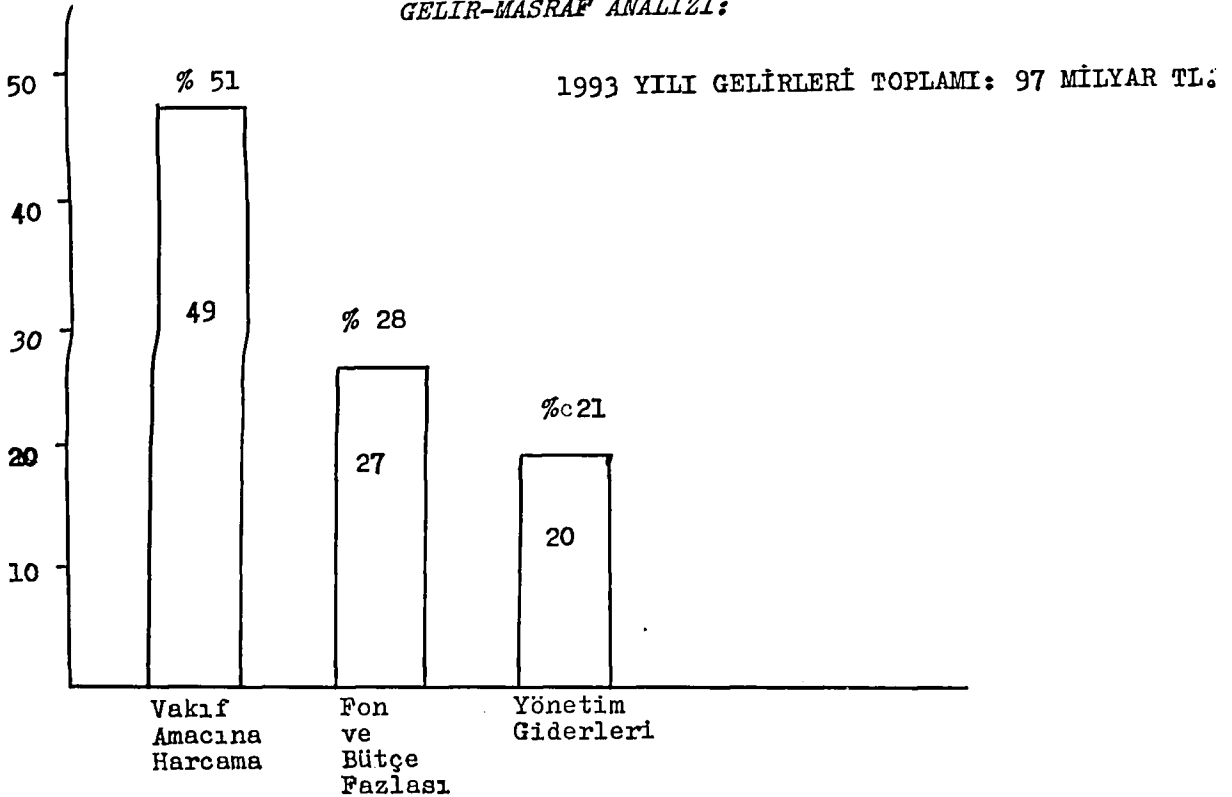
BKK İLE VERGİ MUAFİYETİ TANINMIŞ AİLE SAĞLIĞI EĞİTİM AMAÇLI 5 VAKFIN 1993 YILI GELİRLERİNDEN AMACA YAPILAN HARCAMALAR

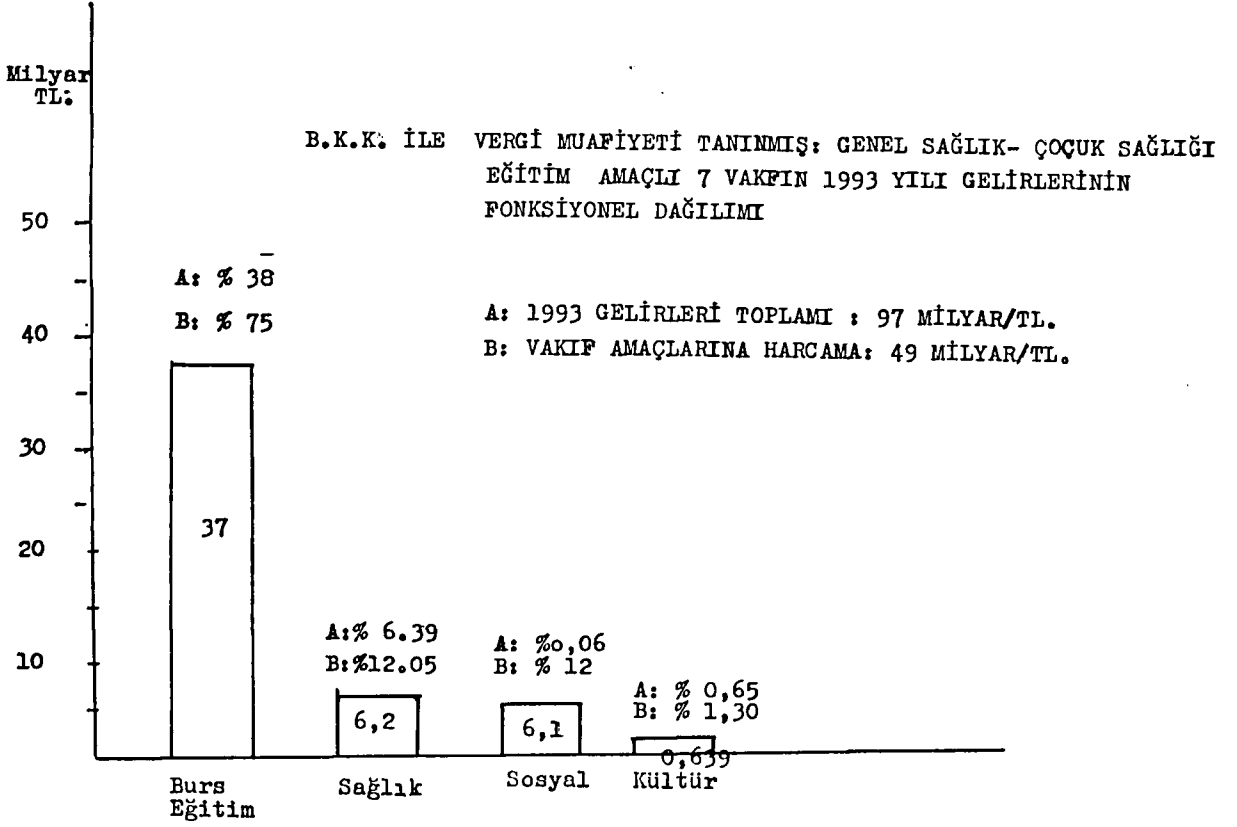

EK : TABLO-7

Milyar TL.

B.K.K. İLE VERGİ MUAFİYETİ TANINMIŞ, ÇOCUK SAĞLIĞI, GENEL SAĞLIK- EĞİTİM AMAÇLI 7 VAKFIN 1993 YILI GELİR-MASRAĞ ANALİZİ:

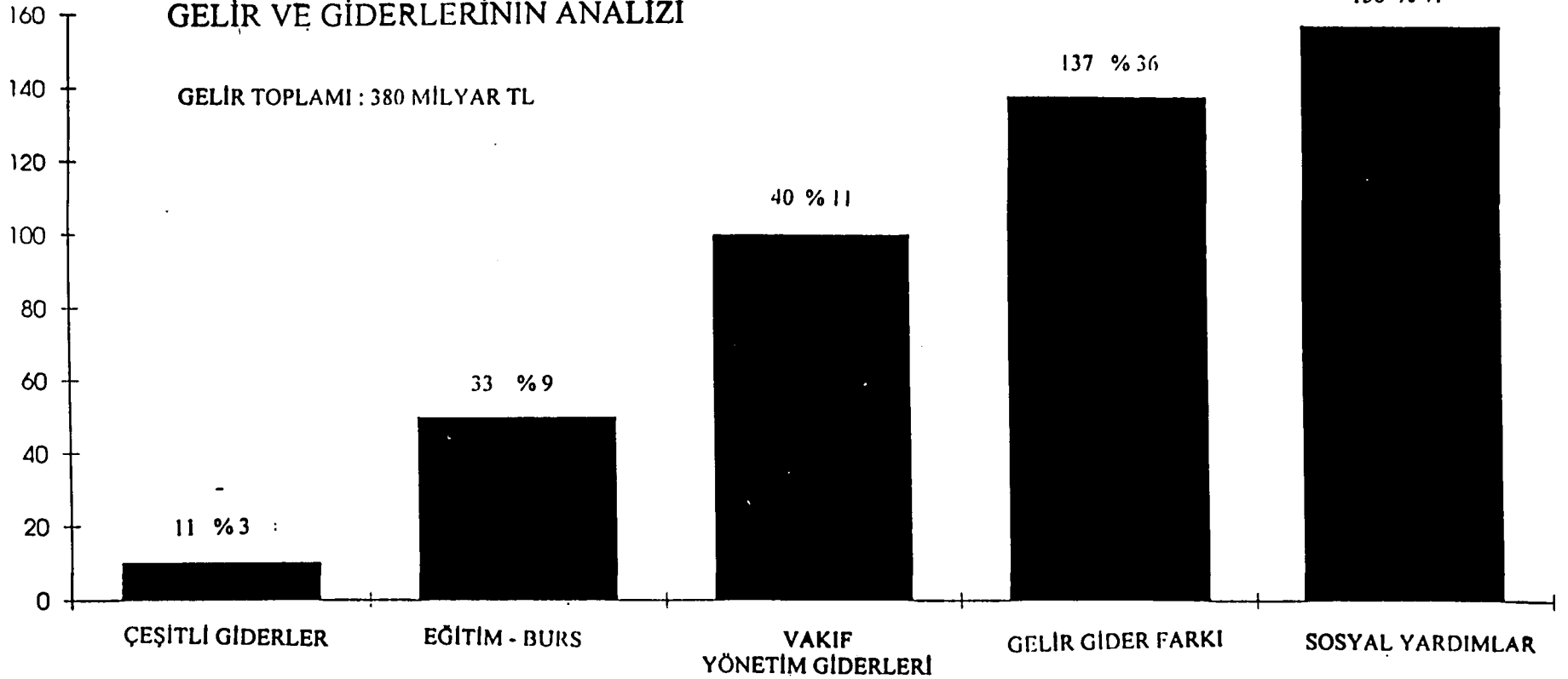

EK: TABLO 9

KADIN VE SOSYAL HZMETLER MÜSTEŞARLIĞI YATIRIM PROGRAMI

Yatırım Konusu	1992	1993	1994	Toplam
Temel Aile Araştırmaları	3	3	2.5	8.5
Uygulamalı Ale Araştırmaları				
Serbest Projeler	5	1	1	7
Görüntülü Yayınlar	3.9	6	3.5	13.4
Basılı Yayınlar	+6	+5.5575	+3	+14.75
Toplam	22.9	20.575	13.5	56.975

EĞİTİM - SOSYAL - YARDIMLAŞMA - KÜLTÜR
AMAÇLI 100 VAKFIN 1993 YILI
GELİR VE GİDERLERİNİN ANALİZİ

EK: TABLO - 11**VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BİLGİ İŞLEM MERKEZİ
YENİ VAKIFLARIN KURULUŞ AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMI**

	Sayı	Yüzdesi %
1. Eğitim Amaçlı Vakıfların Toplamı	569	18.196
2. Dini Eğitim Amaçlı Yeni Vakıfların Toplamı	101	3.229
3. Dini Amaçlı Yeni Vakıfların Toplamı	330	10.553
4. Sağlık Amaçlı Yeni Vakıfların Toplamı	163	5.212
5. Sosyal -Sosyal Yardım Amaçlı Yeni Vakıflar	1194	38.183
6. Sosyal Hizmet Amaçlı Yeni Vakıfların Toplamı	55	1.753
7. Kültür-Sanat Amaçlı Yeni Vakıfların Toplamı	93	2.974
8. Bilim-Teknoloji-Araştırma Amaçlı Vakıflar	67	2.142
9. Personeline Yardım Amaçlı Yeni Vakıflar	145	4.637
10. Tarih-Turizm-Spor Amaçlı Yeni Vakıflar	39	1.247
11. Sosyo-Kültürel Tarihi-Kültürel Amaçlı Vakıflar	37	1.183
12. Meslek Eğitim Amaçlı Yeni Vakıflar Toplamı	27	362
13. Yöresel Kalkınma-Dayanışma-Tanıtma Sosyal Yardım, Sağlık, Eğitim Amaçlı Vakıflar	97	3.102
14. Demokras-Hukuk-Ekonomi-Mali-Siyasi Araştırmalar, İnsan Hakları Amaçlı Vakıflar	41	1.311
15. Basın-Basın Yayın-Gazetecilik-Kütüphanecilik-Radyo- TV-Sinema-Film Amaçlı Vakıflar	21	671
16. Çevre Koruma Amaçlı Yeni Vakıflar Toplamı	88	2.814
17. Tarım-Hayvancılık-Veteriner ve İlgili Koop. Amaçlı Yeni Vakıflar Toplamı	14	447
18. Mimarlık-Mühendislik-İmar Amaçlı Yeni Vakıflar	10	319
19. Bu Amaçların Dışında Kalan Yeni Vakıflar	36	1.151
TOPLAM	3127	100

Not: Bu toplamların içinde Sos.Yrd.Day.Vakıfları ile Çevre Koruma Vakıfları dahildir.